

**FONS JENA VAN VZW MINDERMENSEN
WIL ONS WIJZEN OP DE GEVAREN**

‘DE WERELD- BEVOLKING TERUGDRINGEN, IS NIET EGOÏSTISCH’

de menselijke factoren die leiden tot de opwarming van de aarde, zouden afnemen en makkelijker te beheersen zouden zijn. Dat geldt ook voor veel maatschappelijke problemen. Wat ik heel erg mis, zijn kritische stemmen. In de media is er amper iets over te horen en in het politieke discours ontbreekt het volledig. De tenor van de krantenartikelen over het feit dat we nu met 8 miljard zijn, was bijna feestelijk. Alsof het iets was waar we blij om moesten zijn.

Wat het dus niet is.

Toen onlangs werd bericht over een krimp van de Chinese bevolking, maakte men zich enkel zorgen over de gevolgen daarvan voor de wereldeconomie. Minder mensen betekent minder werkracht, stijgende lonen, duurdere producten. Niemand merkte zelfs maar in de marge op dat zo'n krimp misschien niet zo'n slechte zaak was. Over de ecologische of sociale aspecten werd niks gezegd.

Er zijn nochtans wetenschappers die waarschuwen voor de desastreuze gevolgen indien we niks doen aan de groei van de wereldbevolking.

Bioloog Paul Ehrlich waarschuwde daar vijftig jaar geleden al voor, met zijn boek 'The Population Bomb'. Er bestaan diverse websites waarop het probleem wetenschappelijk onderbouwd in kaart wordt gebracht (o.m. populationmatters.org, [nvdv](http://nvdv.org)), maar het publiek is er zich niet of te

‘Het feit dat we met 8 miljard zijn, werd bijna feestelijk onthaald’, zegt Fons Jena. ‘Alsof we daar blij om moeten zijn.’

weinig van bewust. Daar probeert onze vzw iets aan te doen. En hopelijk schudt ook mijn boek mensen wakker.

Meer nog dan de klimaatdiscussie wordt die rond de overbevolking emotioneel gevoerd. Waarom?

Omdat het debat veelal gevoerd wordt op basis van meningen en niet op basis van feiten. Als je de feiten op een rijtje zet, kan je echter niet anders dan vaststellen dat we nu al met te veel zijn, niet enkel voor

” Een gezin met één of twee kinderen is óók een gezin

wat de planeet aan kan, ook om iedereen een menswaardig bestaan te garanderen. Mensen die het terugdringen van de wereldbevolking bepleiten, worden soms voorgesteld als egoïsten. Dat is onzin. In zekere zin kan je zelfs stellen dat het eerder van egoïsme getuigt als je per se en tegen beter weten in kinderen op de wereld blijft zetten.

Het is altruïstischer om het aantal kinderen te beperken, zeg je?

Een gezin met één of twee kinderen is ook een gezin. Naast de emotionele dimensie is er nog een ander aspect dat deze problematiek zelfs nog moeilijker bespreekbaar maakt en dat is het economisch model waarop onze wereld nu gebaseerd is. Dat model is er één van eeuwige groei en daarvoor heb je steeds meer mensen nodig, zowel voor de productie als voor de consumptie. Daarom zijn er nog altijd landen die er bij hun burgers op aandringen om meer kinderen op de wereld te zetten. Dat gebeurde niet enkel in Rusland maar ook bij ons. Daarbij heeft men niet het menselijk geluk voor ogen, maar economische belangen. Steeds meer blijkt dat dit model destructief is.

En dus niet langer houdbaar.

We zullen het concept moeten aanpassen, niet in functie van die onmogelijke ‘eeuwige groei’, maar in functie van wat er nodig is. Met hoe minder we zijn, hoe minder we nodig hebben, hoe minder de ecologische druk. Dat debat gaan we uit de weg omdat we verslaafd zijn aan het concept van economische groei en amper over alternatieven durven nadenken.

Er is nochtans sprake van vergrijzing. Neemt de bevolking dan niet vanzelf af?

De demografische projecties vertellen ons een ander verhaal. Daaruit blijkt dat de we-

Sinds eind vorig jaar zijn we wereldwijd met meer dan acht miljard mensen. Dat is veel en volgens sommigen te veel. Zij gaan ervan uit dat onze aarde niet voorzien is op zoveel bewoners en dat we best streven naar een kleinere bevolkingsgrootte. Fons Jena, oprichter van de vzw MinderMensen, schreef er het boek 'We zijn met te veel' over.

De discussie rond de almaar stijgende wereldbevolking heeft veel gemeen met die rond klimaatverandering. Beide gaan al een heel eind terug in de tijd, tot de jaren zestig van vorige eeuw en de eerste rapporten van de Club van Rome, een stichting die in april 1968 werd opgericht door Europese wetenschappers en ondernemers die bezorgd waren over de toekomst van de wereld. Internationaal is men zich ondertussen wel

al bewust van de klimaatproblematiek en de biodiversiteitscrisis, de discussie rond de overbevolking wordt echter nog altijd vermeden. Nochtans dringen heel wat wetenschappers aan op een beperking van de bevolkingsaanpak, omdat niet enkel veel ecologische maar ook sociale problemen en conflicten het gevolg zijn van te veel mensen. Die problemen zouden draaglijker en wellicht makkelijker op te lossen zijn indien de wereldbevolking zou inkrimpen.

Over het probleem van de overbevolking heeft milieuambtenaar en industrieel ingenieur Fons Jena een boeiend en breed toegankelijk boek geschreven: 'We zijn met te veel'.

OP EEN DUURZAME MANIER

Daarin behandelt Jena, tevens oprichter en voorzitter van MinderMensen vzw, een vereniging die tot doel heeft het thema van overbevolking op de sociale en politieke agenda te plaatsen, alle aspecten van deze complexe problematiek. Hij benadrukt ook dat het niet enkel gaat om ecologische en economische problemen, maar tevens over de menselijkheid zelf. 'Sommige studies stellen dat een bevolkingsgrootte van maximaal tussen de 4 en 16 miljard nog door de aarde kan worden

gedragen', zegt hij. 'Sterk uiteenlopende cijfers dus. Bovendien zoeken deze studies een antwoord op de vraag met hoeveel mensen we op aarde kunnen leven op een 'duurzame' manier, terwijl het berekenen van de optimale bevolkingsgrootte eerder moet gaan over het antwoord op de vraag met hoeveel mensen we willen zijn, rekening houdend met andere criteria zoals voldoende natuur en individuele vrijheid. En dan kom je uit op veel lagere cijfers.'

Waarom is er zo weinig aandacht voor?

FONS JENA: Eén van de redenen is dat alle aandacht nu naar de klimaatverandering gaat, mede omdat we dit steeds meer aan den lijve ondervinden. Terwijl beide problematieken onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Minder mensen betekent dat

► reldbevolking niet of nauwelijks zal krimpen en dat de bevolking in België blijft aangroeien. Dat het ooit zal krimpen, staat vast, maar waarom zouden we daarop wachten, wetende wat de nefaste gevolgen zijn van een almaar toenemende wereldbevolking? We zouden nu al moeten beginnen met een gecontroleerde stabilisering en vervolgens een vermindering van het aantal mensen. Minder mensen betekent ook een kleinere ecologische voetafdruk waardoor we ons minder zouden moeten ontzeggen en we ook geen schuldgevoel zouden moeten hebben wanneer we toch eens een vliegtuig nemen.

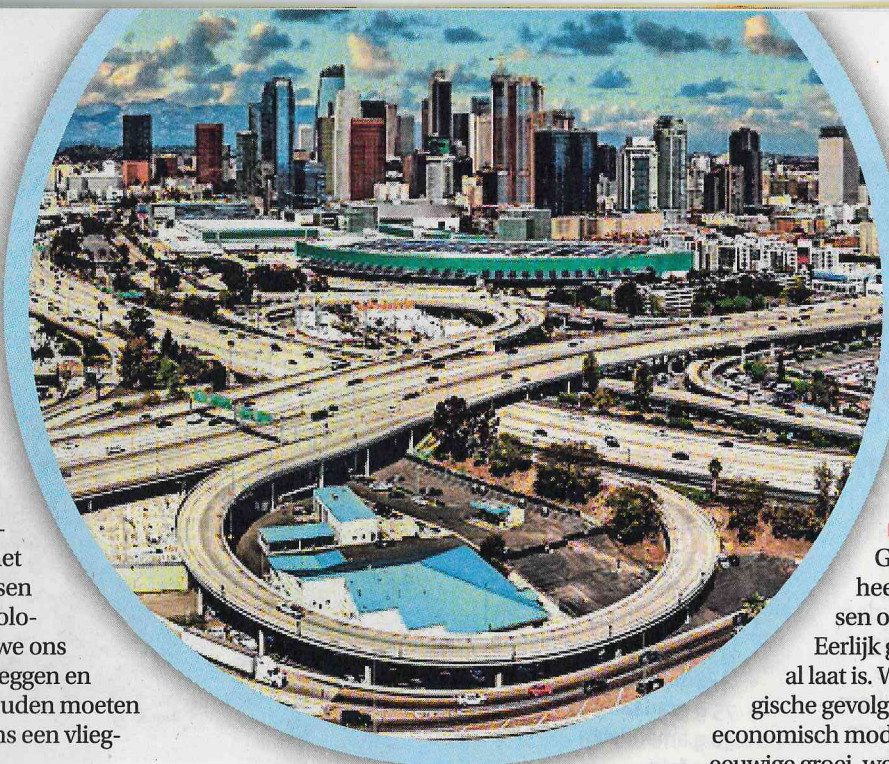
Sommigen opperen dat nieuwe technologie zoals hernieuwbare energie ons in staat stelt een hoger bevolkingscijfer aan te kunnen.

Optimisten stellen dat we het dankzij die technologische ontwikkelingen leefbaar kunnen houden voor 11 of zelfs 12 miljard mensen. De vraag is wat men bedoelt met 'leefbaar'. Bedoelt men dan strikt minimale welvaart en niet de best mogelijke wereld die we kunnen creëren? Het gaat er niet om met hoevelen we het kunnen overleven dan wel met hoevelen we kunnen zijn om allemaal een menswaardig leven te leiden. In Vlaanderen worden we al geconfronteerd met een absolute overbevolking. We zijn met zo'n zeven miljoen, willen we dat echt opdrijven tot pakweg tien miljoen? Het is met het huidige bevolkingscijfer maatschappelijk al moeilijk.

In welke zin?

We moeten onszelf nu al steeds meer regels opleggen om het onderling enigszins leefbaar te houden, er is nu al nog amper natuur, willen we nog meer aan de levenskwaliteit gaan knagen? Willen we nog meer vrijheid opgeven? Gaan we met vakantie, dan zoeken we in verre landen rustige dorpjes en een groene omgeving op. Waarom kunnen we in ons eigen land geen rustige plaatsen hebben? Niet beschikken over meer natuur? Minder mensen betekent ook meer ruimte voor een grotere biodiversiteit. Minder auto's en dus minder vervuiling. Minder nood aan almaar meer huizen waarvoor we bossen en landbouwgronden opofferen. We zijn de vele nadelen van een veel te grote bevolking zo gewoon, dat we er niet meer bij stilstaan.

De overbevolking is een complex verhaal

én een wereldprobleem. Hoe kunnen we dat aanpakken?

De rijke landen zouden het voorbeeld moeten geven, door de bevolking te doen krimpen en het economisch model op termijn aan te passen. Daarom moet de bewustwording worden opgedreven, zoals dat is gebeurd rond het klimaat. Ook

Rijke landen zouden het voorbeeld moeten geven

in derdewereldlanden, door het opdrijven van ontwikkelingshulp, het promoten van gezinsplanning en het verzekeren van gelijk onderwijs. In heel wat van die landen hebben mensen veel kinderen omdat er enerzijds geen sociale voorzieningen zijn voor bejaarden en men voor later dus op de kinderen rekent, anderzijds omdat de kindersterfte er groter is. Dus moet men zorgen voor pensioenen, sociale voorzieningen en het kwalitatief verbeteren van de gezondheidszorg. Moet men mensen in staat stellen voor zichzelf te zorgen, ook op oudere leeftijd. Na een stabilisatie van het bevolkingsaantal kan men komen tot een snellere krimp.

Wie moet dat organiseren?

Zo'n plan zou op wereldvlak gecoördineerd moeten worden door een instantie als de Verenigde Naties. Wat kan voor het klimaat, moet ook kunnen voor de overbevolking, niet in het minst omdat die twee samengaan. En liefst beter, want voor het klimaat lukt het ons ook niet zo goed. Nemen we nu niet de gepaste maatregelen, zullen de

realiteit en de natuur ons daartoe dwingen.

Het heeft decennia geduurd voor het bewustzijn rond de klimaatveranderingen voet aan de grond kreeg. De problematiek van de overbevolking is nog moeilijker bespreekbaar. Hoe optimistisch ben je nog?

Gevoelige vraag. Ik word heen en weer geslingerd tussen optimisme en pessimisme. Eerlijk gezegd denk ik dat het nu al laat is. We zien overal de ecologische gevolgen van een ontspoord economisch model dat is gebaseerd op eeuwige groei, we zien wereldwijd toenemende conflicten en zelfs oorlogen die in wezen te maken hebben met schaarser wordende grondstoffen, voedsel en water, we zien hoe kwetsbaar we zijn geworden voor pandemieën. Anderzijds wil ik niet in de val trappen van catastrofaal denken. Als activisten willen we een boodschap brengen van hoop, door te streven naar meer bewustzijn bij de bevolking, het op gang brengen van het debat en het sensibiliseren van de politieke wereld. Maar het is wel duidelijk dat het niet vijf voor, maar al vijf na twaalf is.

Tekst: Dominique Trachet

'Voor de overbevolking is het al lang vijf na twaalf', zegt Jena.

INFO
 'We zijn met te veel, een pleidooi voor een herbergzame wereld',
 Fons Jena, Uitgeverij Eburon, € 24,50.
 Meer info: mindermensen.be
 en wezijnmetteveel.be